

MEGJELENIK
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre ... 6 frt. —
Fél évre 3 „
Negyed évre.. 1 „ 50

DÉLIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő: DENGI JÁNOS.

Kiadó és főmunkatárs: Gr. CSÁKY ALFONZ.

SZERKESZTŐSÉG:
Szent-Anna-utca 2550.

KIADÓ-HIVATAL:
Varga-utcán 2256 sz.

Hirdetések
a legjutányosabb ár
mellett vétetnek fel.

II. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1878. MÁRCZIUS 15.

11. SZÁM.

A szenvedőké . . .

(1877.)

szenvedőké a mennyország!
Azok lesznek majd egykor boldogok,
Midőn a többi mind égő kinoktól
Zaklatva, megtört szívvél sirni fog.
Eljő a nap, mely glóriát von
Fejökre és megáldja őket;
Eljő a nap, mely győzelemre hívja
S megszenteli a szenvedőket.

Nekik gyűlölt rabság az élet,
Mert lelkeiknek szárnyát megköti:
De bánatos szívökbe a reménység
Nemtője balzsamát csepegteti!
S bár mind, akik nem értik őket,
Gyáván követ dobnak reájok:
A böles, igaz bíró előtt zokogva
Bocsánatért eseng imájok.

Mély sebeiket eltakarják,
Szeliden tűrnek és lemondanak;
S némán bolyongnak, hisz' fájdalomukat csak
Növelnék a vigasztaló szavak.
A mély búbanat egy édes
Mosolynak álarczába rejtik;
S mikor már a halállal néznek szembe,
Az első könyvet akkor ejtik.

Mi örömtelen végzetőknek
Éjébe egy sugárt vet: ez a hit;
Szelid tündér, ki — hogyha zugolódnak,
Lezárja a panaszlók ajkait.
S ha féluton, ezélhoz nem érve
Közülök egy-egy összeroskad:
Feltámadásról, örök üdvösségről
Szép álma léssen a halottnak!

Rudnyánszky Gyula.

A legelső gőzhajó Magyarországon.

— Elbeszélés. —

Irta Jókai Mór.*

Herczeg X. volt a legelső ur Austriában, gróf Y. a legelső lovas Magyarországon s „Argo“ a legelső gőzhajó mindakét monarchiában. Három ilyen legelső nagyság története csakugyan érdekes lehet, ha összekeveredik.

Mindhogy azt mostmár minden ember tudja, hogy gróf Y. az X. herceg veje, annál fogva nem kezdem a történetet olyan messze, ahol szerelmi cselszövény kezdődik. Ez már régen volt. Kezdjük inkább a gőzhajónál, mert a gőzhajó szerezte az Y. gróf és X. hercegnő közötti házasságot, ami ismét csodálatos foglalkozás egy gőzhajótól.

A hercegnek volt egy leánya, a „szép Charlotte“nak hitta a bécsi közvélemény, aztán még egy huga, akit úgy hittak, hogy „a disznófejű hercegasszony.“ Ez bizony nem udvarias kifejezés, hanem a nép szava isten szava s már ezen mi a legjobb akarat mellett sem változtathatunk.

A deli lovag gróf Y. tetszett a herceg leányának is, meg a hugának is. Hála keresztény egyházi törvényeinknek, azonban csak az egyiket vehette el. Gróf Y. a szép Charlotteot vélte ennek az egyiknek, herceg X. pedig a nővérét szánta inkább neki s csodálkozott rajta nagyon, hogy ez a grófnak nem mindegy. Ebből aztán egy kis harag lett, gróf Y. félig kosarat kapott, másik félig meg ő mondott fel a barátsággal s aztán másfelé lovagolt.

Csak azon az ünnepélyen találkoztak ismét össze, midőn a legelső dunai gőzhajó legelső próbautját tette Pestről Vácra, összekötve a hajó födelén tartott diszlakomával és kereszteléssel.

A diszlakomából és a velejáró fölöttébb érdekes szertartásokból mi nem kapunk semmit; mert mi az alatt mozsárdurrogás és pezsgő-dugaszdurrogás nélkül lovaglunk a pesti parton gróf Y. nyomában, ki herceg X-szel „egy font“ ujdonatuj ötforintos bankjegyen fogadott, hogy ő lóháton hamarabb megteszi ezt az utat Vácig, mint a herceg gőzhajón.

*) Utánközlés.

Szerk.

A herceg praktikus ember volt, nem egyszer utazott már gőzhajón Londonban a Themzén, tudta, hány percz alatt fut meg ilyen lapátkerekű szörnyeteg egy angol mértföldet? azt is ki tudta számítani, hogy a leggyorsabb futó angol paripának ugyanannyi tér lenyargalására mennyi idő szükséges? s a kettőt összevetve, bizonyosra fogadott.

Az elindulás gőzösön és lóhátan egyszerre történt: az „Argo“ repülő zászlókkal kötélzetén pipázott végig büszkén a széles folyón a bámuló közönség vívátkiáltásai mellett, míg gróf Y. a dunai töltésen vágatott a Wurm udvartól fölfelé annak a rengeteg homokbuczkának és pocsétának, mely a mostani fel-dunasor palotái, az akadémia fellegrára s a füstokádó gyárak helyén terült. Keresztülnyargalt tizenhárom káposztáskerten, ahol mind meghajigálták kalarábéval a dühös kertésznők; átugratott három palánkon, meg egy bezárt kapun; agyonlőtt egy utána szabadult komondort; belebukfencezett egy kavicsbányába, ott elvesztette a felsarkantyuját; beleloccsant a Rákos patakjába, hogy fülig sáros lett tőle; egy szegény parasztot örökre nyavalyássá tett ijedtségében, amint átugratott a szekéren s a kalapját kivágta a fejéből; Dunakeszin éppen vásár volt, mikor végig vágatott a piacon, ludfalkán, disznónyájon át, zöldséges kofákon; fazekasok földszinti kirakatain keresztül, áldva, szidva, üldözve, megdobálva, megugatva. Egy pandur utána is lőtt, szerencsére nem volt a puskájában golyó. És mindezek után éppen hat első és tizenhat másodperczel előbb érkezett meg a váci kikötő dobogójára, mint „Argo“ a gőzös.

A herceg persze dühös volt a kapitányra; hanem az felvilágosítá aztán tévedéséről. A Themzén járó gőzösök éles fenekűek, az „Argo“ feneke lapos, azok felső légnomással dolgoznak emez alsóval; és aztán a Themzének dagálya van, mint a tengernek s akkor könnyen halad rajta a hajó, de az „Argot“ Pestről Vácra víz ellenében kell vinni, ami nagy különbség.

Mindennek pedig az a vége, hogy a hercegre nézve az egy font bankjegyet úgy hitták francziául, hogy „perdu.“

Gróf Y. aztán ezt az ajánlatot tette a hercegnek:

— Ujtsuk meg a fogadást. Már most én arra fogadok, hogy én ugyanezen a lovamon ülve, amelyen idejöttem, a vízmentében haladó gőzöst is megelőzöm s hamarabb ott leszek a pesti kikötő hidján, mint a gőzös kiköt.

Már ennek a fogadásnak lehetett állni elébe. Ez már veszített fogadás.

Tíz font bankót egy ellenében, hogy nem lesz ön ott hamarabb!

- Ne fogadjunk többet papirosba.
- No hát aranyba.
- Még annál is drágább kincsbe. Ha megnyerem

a fogadást, akkor ön azt adja nekem nőül, akit én öntől kérni fogok.

— Jó. És ha elveszti ön a fogadást, akkor ön azt veszi nőül, akit én adni fogok.

— Áll!

Kezet adtak egymásnak, az alku kötve.

Következett a parton emelt sátorban még egy bankett, meg egy tuczat toaszt, aztán megint durrogtak a mozsarak, a gőzösön csengettek, a vendéгурak és hölgyek visszamentek a váci partról a gőzökre.

Gróf Y. pedig felült ismét a lovára — s aztán ő is szintén belovagolt a gőzökre.

— Hát ez mi lesz? — kérde bámulva a herceg.

A lovag hideg vérrel felelt:

— Hát hiszen nem fogadtam én arra, hogy lovon nyargalva leszek hamarabb Pesten, mint a gőzös; hanem csak lovon ülve.

Természetesen, hogy az egész közönség az ő részén volt. Igen jónak találták ezt a tréfát. S a grófnak egészen igaza volt. Hanem a herceg nem veszté el a flegmáját. Mikor már mindenki jól kinevette magát rajta, akkor azt mondá a grófnak:

— Mikor két versenyző egyszerre ér a célhoz, azt „holt verseny“-nek nevezik s nincs „megnyert díj.“ De én azt hiszem, hogy akármit csinál ön, az „Argo“ mégis „fél löfejjel“ okvetlen hamarabb ér a célhoz, mint ön.

Ekkor aztán megint az ő részén voltak a nevetők. Gróf Y. nem szólt rá semmit. Ismerősei kezdtek mellőle elszéledni, mint akik sajnálják, hogy ilyen vesztett fogadásba lovagolt bele. Egyszer csak egészen magára maradt a második helyen, a nyeregben ülve. Kezdet szomorú alak lenni.

Mikor az „Argo“ a Margitszigetet elhagyta, a herceg odasétált hozzá s megveregetve paripája karcsu nyakát, azt suga neki:

— Öné már a disznófejű hercegasszony.

— Nem az, kedves ipam uram! — kiálta gróf Y. azzal sarkantyuba kapva lovát, a hajó korlátján keresztül beleugratott a Dunába.

Az egész vendégsereg elszörnyedése riadt fel egyszerre.

— Meg kell állítani a hajót! sikoltozának a hölgyek.

— Csak hadd haladjon, mondá a herceg.

Nem kell a lovagot féltetni. Ott uszik ő már a lovával a Duna közepén, még csak a kalapját sem vesztette el. S ez gyönyörű ugrás volt: a hajóról a vízbe. Hanem hát minden bravour mellett is nincsen rajta segítve. Amíg ő a partra kivergődik s míg tovább nyargal, azalatt a gőzös rég a kikötő hidjához ért már s a pályadíj most már annál bizonyosabban el van vesztve. Mikor az érdekelt nézősereg azt látta, hogy a lovag valahol a malmokon innen kikaptat a szárazra, már akkor az „Argo“ régen a deszkakereskedők tutajain innen járt, a kikötő hidjához közel s még a lovagnak másfelezer lépés volt odáig. Hanem ekkor még egy

különbséget kellett X. hercegnek megismerni a themzei és a dunai gőzhajózás között. A themzei gőzös, akárhonnán jön, egyenesen odaáll a kikötő hidja mellé; de a dunai gőzös, mikor víz mentében alá lapátol, nem áll ugyanabban a tempóban a hidja mellé, mert akkor repülő hid lesz belőle, hanem elebb lekanyarodik a rácz templom elé, onnan felkeredik a redoute felé s tipeg-topog fel nagy bölcsen és okosan víz ellenében a kikötő hidjáig, agyba-főbe dobálva kötélre kötött különzőkkel az ácsorgó publikomot, míg valaki elfogja.

Szitkozódott aztán a herceg mindenféle nyelven, a kapitány egyiket sem akarta érteni; s az összegyűlt néptömeg vivát rivalása egy perczczel hamarabb üdvözlé a lovon érkező Y. grófot: mint „Argo“-t, A lovag egy lóhosszával megelőzte versenytársát.

E handicap dija lett a „Szép Charlotte“ keze. Meg is érdemelte a gróf.

Nem tudom, hányan csinálnák ezt utána.

Három nagy költemény.

(Műveltségtörténeti trilogia.)

Váry Gellértől.

(Folytatás.)

A végleges kibonyolódás ugyanis erkölcsi és művészi kellék egyaránt, mely nélkül tökéletes irott darab nem képzelhető. A régi görögöknél volt szokásban, hajdanta oly szindarabokat szerkeszteni, melyek három szindarab létökre is csak egy egészet alkottak. A dolog mivolta csak abban állt, hogy az első bár különben befejezettnek látszott is, teljes erkölcsi és művészi kibonyolódását csak a harmadikban érte el. Az ilyen háromból egygyé alakított szindarabokat nevezték azután trilogiának. Ki merné tagadni, hogy nem ily titkos benső kapocs rejlik azon három nagy költeményben is, melyet tárgyalásul fölvevünk? A Divina commedia nem végleges kibonyolódása-e annak, ami az Iliászban, vagy Nibelungen-ben csak bizonyos teljességi fokot ért el? Igaz, hogy már e földön is gyakran vagy maguk az emberek vagy a körülmények szolgáltatják ki némeleknek a végleges jutalmat vagy büntetést, mégis nem egy két eset fordul elő, midőn ez erkölcsi igazságszolgáltatás a földi lét határán valahogy túlesik. Ilyenkor nem a jutalom vagy büntetés marad el, hanem csak nagyon sokára következik be.

A Divina commedia az emberi sorsnak e legvégső kibonyolódásáról beszél, midőn szellemek vonulnak el előttünk, kiket a földi lét után érte utól az, ami őket megillette, s lelkekkel találkozunk, melyek csak ekkor részesülnek abban a mit oly régen megérdemelték. Valamint az Iliász nem volna teljesen kibonyolódva, ha ott végződne, ahol a trójaiaknak a görögök fölötti győzelmei vannak leírva, úgy az ember sorsa sem bizonyult ki egészen a földi pálya megfutásával, hanem tovább folytatódik az a tulvilági lét láthatlan viszonyaiban. Ezt mondja az emberiség közérzete, ezt e há-

költemény. Az erkölcsi igazságszolgáltatás és a teljes kibonyolódás eszméje tehát azon éltető elem, mely az emberiségnek ez egyenkint is teljes művét összeköti s azt mintegy az emberészet nagyszerű trilogiájává alkotja.

Három különböző neve van e költeménynek; három különböző a kornak, mely szülte. Az Iliászban a görögöséget látjuk, a Nibelungen-ben a barbárságot, a Divina commediában a kereszténységet; vagy társadalmilag fejezve ki magunkat: az elsöben a polgárságot, a másodikban a katonaságot, a harmadikban a papságot. Mint a végleges kibonyolódás eszméje csak az utolsó költeményben lép elő, úgy a teljesen kifejtett és betetözött emberiség nem a görögöségben, nem a barbárságban, hanem a kereszténységben mutatkozik. Itt érték el teljes fejleményeket mindazon sajátságok, melyek nem a testi, hanem az erkölcsi értelemben vett embert alkotják; evvel jelentek meg azon társadalmi vagy egyéb eszmék, melyek az emberi élet föladatainak megoldására a legsikeresebb eszközök.

Nagyon értelmetlen egyénnek kellene annak lennie, aki az emberiességre nézve elégnek gondolná azon testalkatot, mely közönségesen az emberi lényeknek tulajdona s nem akarná belátni, hogy a valódi emberiesség azon erkölcsi minemőségekben áll, melyek minden idő és minden nemzet közérzete szerint emberies dolgoknak bizonyultak be. Ez erkölcsi minemőségek, mivel több ágazatban nyilatkoznak, sem nem egy nemzetnél, sem nem egyszerre honosultak meg a gyakorlati életben, hanem apródonkint, úgy hogy minden nemzet, mely hivatva volt azt előbbre mozdítani, saját vívmányát hozzáadta az előbbihez.

Ezt alapul elismerve mondhatjuk azután, hogy az ember valódi értelemben a hajdani Görögország földén született meg először. A görögöséget akár történelmi hivatásában, akár önmaga beltevékenységében tekintsük, mindenféleképp az emberiesség nemzetének fogjuk fölismerni. Jelenleg is van, régente is volt nemzet, mely az emberiesség ügyét egy hajszállal sem mozdította elő. Mások nagy tevékenységet fejtettek ugyan ki az emberen kívül eső dolgok körül, de a görögök előtt az ember annak erkölcsi és társadalmi viszonya volt oly különös figyelem tárgya, mint kivált az akkori világban sehohly föld hátán.

Tekintve tehát a görögöséget először is az ő történelmi hivatásában, misem bizonyosabb, mint hogy ez a törzs volt az, mely az embertelenebb gondolkodásu nemzetekkel szemközt az erkölcsi értelemben vett emberiséget érvényre emelte. Tudjuk mi azt, hogy már régen a görögök előtt Ázsiában népek laktak, kik óriási műveket építettek, társadalmi viszonyokat alapítottak, messze elágazó kereskedést üztek; de abban, ami igazán emberies gondolkodást mutatott volna, semmi emléket sem hagytak magok után. Irodalmuk nem szólt az emberi élményekről, művészetük nem karolta föl az emberi életet, hanem száraz mértani idomok és cifrázatok halmaza volt az. A társadalmi körülményeik köv-

vált nézetekből álltak, melyek nem engedtek az embernek gondolkozó lényhez illő mozoghatást. Az elem-ímádó vallásoknak, vagy már magának az éghajlatnak befolyása eszközölte-e ezt a fölfogást?.. annyi bizonyos, hogy Ázsia népei az embernélküliség eszméjét nemcsak máig is megőriztek, hanem a legrégebb századok óta annak a tőlük nyugotra eső világrész felé is érvényt szerezni iparkodtak. A törököknek vagy még régebben az araboknak Európába özönlése történeti tény, mely mondott állításunkat igazolja. Ez utóbbiak áramlatát a spanyolok és francziák, az előbbieket pedig saját őseink tartották vissza.

Az emberiség gondolatának ily őrei és megvédői voltak az ó-korban a görögök, midőn nemcsak a perzsák fegyveres támadásait verték vissza, hanem még a gondolkodástól is eltávolították azon józantalanságot, mely elegendő értelmi indok nélkül az emberi természetet megszorította vagy éppen megcsönkította. A keleti eszméknek e támadó hadjárata és a nyugoti emberiségnek e támadó hadjárata és a végleges diadalmaskodása oly figyelemreméltó jelenség is, mely iránt okvetlenül érdeklődni kell annak, akinek nem mindegy az, vajjon az emberiség állati tengéletben sinlődik-e vagy pedig önméltóságához illő műveket hoz létre. Hogy ily fontos stadiumnak tekintette ez eseményt maga a görög nemzet közszelleme is, azt megmutatta az által, midőn annak megjelölésére mintegy önlékéből oly művet alkotott, milyen az Iliász, honnét mai napig is tisztán kivihető az azon huzások, melyek az emberiséget képviselő görögöknek küzdelmét jelölik az emberietlenség érzelmével eltelt trójaiak ellen. Az Iliászban nem egy szó vagy kifejezés fordul elő, mely elárulja, hogy a görögök szelleme mennyire megvolt győződve nemzetének azon előnyösebb voltáról, melynek alapja az emberiesebb sajátságok birtoklásának öntudatában rejlett. A trójaiaknak vagy az ő szövetségeseiknek nyelve ha előkerül, többször mint barbár hangzásu van föltüntetve; Priamosznak pedig egész falkaszerű családja vajmi rikitólag elüt azon mérsékeltbb egyén számtól mely a görögök s illetőleg európai családot alkotta. — De mégis a keleti és nyugoti elveknek legszembeesőbb két képviselője az Iliászban szereplő sok alak közül a trójai Hektor és Achilles, kiket akár a valóság, akár költői képzelem állított így egymás ellenébe, mind a kettő egyiormán ujjal akart rámutatni arra, hogy így kell tönkre menni az emberietlenség eszméjének az emberiség szelleme előtt mint Hektornak Achillessel szemközt.

Ideig-óráig meggyőzheti ugyan a tökéletlenebb gondolat is a tökéletesebbet, a czélszerűtlen a czélszerűtlen, de a végleges kibonyolódásban sohasem illeti a selejtesebbet a győzelmi koszoru. Törvénye ez a történeti fejleménynek, melyet legalább a görögök életiben nem hazudtolt meg a tényleges valóság.

A perzsa háboruk lezajlása után tehát különösen, de már azok előtt is jóval előbb a görögök emberiesége oly módon kezdett nyilvánulni, hogy az élet idejének s

tevékenységnek jelentékeny része magára az emberre és annak ügyeire irányult. Már csak azon körülmény is, hogy a nevelés eszméje először a görögöknél merült föl, mint életbevágó társadalmi ügy, elég bizonyoságot volna az ő emberies tevékenységöknek. Az egyiptomiak, foenicziak, vagy egyéb ázsiai fajok életéből ilyesmiről nincs tudomásunk. Xenofon görög író említ ugyan egyet és mást a perzsák neveléséből, de hajlandók vagyunk az ő tudósításában inkább a görögök nevelését látni. Ha mégis valami nevelésféle merülhetett föl az ázsiaiaknál, bizonyosan nem volt az oly módon emberi, mint a görögöknél, kiknél már az Iliászban találjuk a vezérelvet, amelyre az ifjak neveltetésének alapíttatni kellett. Achillesnek tanítója az öreg Fenix mondja, hogy ő arra nevelte Achillest, miszerint mind'szónokolni tudjon, mind pedig a közéletben tevékeny ember legyen. A hol csak anyagi értelemben vannak emberek, mint kelet tartományaiiban, ott sem a szónoklásra, sem a közéletbeli tevékenységre nem levén szükség, természetes, hogy ily emberibb gondolatok közepette nem is neledött senki. De Görögországban, az emberieségnek ez édes hazájában, mint afféle nagyon is emberies dolog, akár az Iliász korszaka alatt, akár később, mindennél nagyobb jelentősége volt a szónoklat — és a közügyekkel való foglalkozás. A Periklesek, Demostenesek és egyéb nagy szónokok és a politikusok csak is oly nemzetnek utódai között születhettek, mely már Trója falai alatt is oly élesen elütött emberies szelleme által azon süket keleti szellemtől, — melyet Trója képviselt.

(Folyt. köv.)

FORDITASOK:

I.

A fogoly.

— Heervegh. —

Tiz éve mult, hogy az erdő virányin
Utólszor hallám dallni a madárt.
Tiz éve mult, hogy a kék ég szememnek
Utlószor küldte enyhítő sűgárt.
Tiz év! Óh mond hát, lelked mit kíván még?
Sápadtább, mint most, többé nem leszek...
Ne féltsd koronád már e gyenge kartól,
Hagyj, óh király! szabadban halni meg.

Tiz év! Eltompult bennem minden érzék,
Lánczom' sem látja már többé szemem...
Ne reszkess hát... hisz két lépésre sirom
S eröm nincs addig el szédelgenem.
Te a világ ura, ezernyi serged
S én roskadt épület, szegény beteg...
Ne féltsd koronád már e gyenge kartól,
Hagyj, óh király! szabadban halni meg!

Tiz éve, hogy e börtön sirlakában
Szolgálja a halált hűn e kebel...

Most hát . . . hűs léget adj csak, melyen által
E fáradt lélek menyhonára lel.
Hűs léget csak, . . . s ezt oly nehéz megadnod?
Ne félj, nem tör rád már zsoldos sereg . . .
Ne féltsd koronád már e gyenge kartól,
Hagyj, óh király! szabadban halni meg.

Tíz év keserve törte meg erőmet
És tépte le életem virágait . . .
Fájó keblemben fojtva már az ének,
Nincs többé bennem szikra mely hevit.
És mégsem? . . . Óh mondd, lelked mit kíván még?
Sápadtabb, mint most, többé nem leszek . . .
Ne féltsd koronád már e gyenge kartól,
Hagyj, oh király! szabadban halni meg!

II.

A visszatérés.

— *Lamartine.* —

Völgy, mely dalommal vagy betelve
S könnyümtől felzavart patak,
Virág, halom és sűrű erdő
S ti benne dalló madarak!

Szellő, te, melyet illattárrá,
Balzsammá tön lehellete,
Ösvény, amelyen áthaladtam
Az erdő árnyához vele;

S hová most édes megszokás hí:
. Eltűnt már boldog életem,
E hajdan oly bájos virányon
A mult időt már nem lelem.

A föld, mint akkor, most is oly szép,
Az ég derült, mint tán soha . . .
Ah! érzem, hogy, amit szerettem:
Nem föld, nem ég, csak ő vala.

Palmer Kálmán.

Egy boldog királyné.

(*Mühlbach Lujza* „*Márie Antoinette és fia*“ című
regényéből.)

Fordította Hang Ferencz.

(Vége.)

— Ez gyalázatosság, méltatlanság! — kiáltá a
cipész ökölbe vont kezeit a levegőben forgatva.

— Ez még nem minden, testvér! A királyné tovább
megy! Eddig már megszoktuk, hogy a királyi kastélyok-
ban a zsarnokság rabszolgáivá alacsonyult embereket
a királyi egyenruha majomkabátjában láttuk, de St.
Clouban a svájcziai, a kastélyszolgák, szóval az egész
szolgaszemélyzet a királyné egyenruhájában jelenik
meg és így ha valaki a St. Cloudi parkba lép, nem kép-
zeli többé, hogy francia területen, hanem hogy osztrák
tartományban van, hol egy külföldi nő háremét felállit-

hatja és törvényeket hozhat, anélkül, hogy a nemes nép
föllázadna ellene.

— Mi még mitsem tudunk erről, Marat testvér,
— mondá Simon élénken, — és a királyné roszalkodá-
sait és méltatlankodásait oly kevéssé ismerjük.

— Beszélj el nekik, mester, mondd el klubbotok-
ban, mit veled közöltem és tedd köteleességükké, hogy
közöljék s terjeszszék azokat.

— Oh ez meg fog történni bizonyosan, — mondá
Simon mester derülten. — Azonban még mindig nem
mondta meg, ki a harmadik kedves!

— A harmadik kedves tehát, ez Besenval ur, a
svájczai gárda főigazgatója, a hadsereg alhadvezére és
a Lajosrend vezénylője. Láthatod, hogy hasznos dolog
a királyné kedvesének lenni, mert emelkedik az ember
általa. Míg tizenötödik Lajos király élt, Besenval csak
őrnagy volt a svájczai gárdánál és csak néha vehetett
rész az u. u. Deil de Boeuf-féle tivornyákban, azonban
most a királyné magas méltóságokra emelte. Mária
Antoinette St. Cloudi tivornyáinál Besenval első ked-
venceihez tartozik. Nos tudsz már mindent nemde?

— Igen Marat orvos ur, egyelőre mindent tudok,
köszönöm. De reményelem, hogy ma este többet fogsz
elbeszélni, megvallom, történeteid vigak és mulattatók.

— Mindenesetre még több ilyest fogok neked el-
beszélni, miután a könnyelmű királyné gondoskodik
arról, hogy mindig új anyagunk legyen az ilyen elbe-
szélésekhez! Azonban most már nincs időm rá, mert . . .

— Tudom, tudom, betegeidhez kell menned, —
mondá Simon bizalmasan intve neki. — Nem akarlak
tovább visszatartani. Élj boldogul, kedves Marat orvos
ur! Tehát a viszontlátásra ma este!

És gyorsan távozva, a legközelebbi utcasaroknál
eltűnt. Marat roszakaratu és diadalmas arcz kifejezés-
sel nézett utána.

— Így kell, így kell, — mormogá gyorsan, fejével
is bólintva, — ilyképen kell a katonákat és polgárokat
a szabadság részére megnyerni. A cipész derék és hasz-
nálható katona leend és aljas történeteivel valószínűleg
egész csapatot fog részünkre szerezni. Csak diadalmas-
kodjatok, büszke Bourbonok, álmodozatok a biztosság-
ról a svájczai gárda által körülvevett aranyos kastélyaitok-
ban. Csak higyétek, hogy az erő és hatalom kezeitekben
van és hogy attól senki által sem fosztathattok meg!
Eljövend a nap, melyen a nép felráz benneteket álmo-
tokból és amelyen kicsiny megvetett csunya Marat,
kit most senki sem ismer, és ki mint egy mérges patkány
bujkál istállóitokban, mint egy hatalom lép elébetek,
mely előtt reszkettek s a porba omoltok. Hiszen egy
nap sem mulik el, melyen én és barátaim népseregünk
részére katonákat ne nyernénk és az együgyű s ártat-
lan balga Mária Antoinette oly könnyűvé teszi azt ne-
künk! Oly gyermekies és naiv cselekményei vannak,
melyeket kissé ide s tova forgatva, a leggyalázatosabb
vétkes és bűnökké lehet átalakítani a közvélemény
előtt. És én értek az ide s tova forgatáshoz és e fiatal
s szép királyné nem kívánhatja, hogy mi a világot oly

ártatlan és ábrándos szemekkel nézzük, mint ő! Ejj, szép királyné Mária Antoinette, neked megvan a svajci gárda, mely vi érted és melyet fizetsz, míg ellenben nekem csak egy katonám van, ki mellettem s ellened harcol és ezt sem kell fizetnem. Az én fegyverem a r á g a l o m! Azonban azt mondom neked szép királyné, hogy ezzel egész svajci gárdádat és sereged egész lomját leverem. Mert az egész világon nincsen oly hadsereg, mely erősebb volna, mint a rágalom! Éljen tehát soká szövetségeselem, a rágalom!

Aesthetikai levél.*)

Gyakran gondolkoztam azon: mi teszi a lyrikus költőt valódi költővé? s mindig arra az eredményre látszom jutni, hogy az apró-cseprő szivbajok hangzatos sorokba, csengő rimekbe foglalása, a legparányibb érzelmek s legfinomabb árnyalataiknak elzengése, a különböző szívbéli hajlamoknak s a hangulat sokféle hurjainak megpöndítése csak akkor érik el a költészet varázsos színezetét, ha valamennyien egy egységes öszhang oly megtört változatai, melyek átsurraván a kebel rezgő billentyűin, egy véghangban olvadnak össze. E véghang az alaphangnak elcsendülése, mely szívében a költői egyéniség mozaik sajátosságait egymásba fűzve egyesíti s bennünk egy általános érzelmeket ébreszt, mely a költő lelkületét lényegével, apró, szindús árnyalataival átsugározatja, azaz: mi a költőt önmagunkban szemléljük, megértjük, gyönyörteljes öszhatásában érezzük. A költői lelkület ez alaphangjának — szerintem — soha sem szabad ellentétes, önmagával nem egyező, önmagából nem folyó gerjedelmekben fölfornnia. Ez egyfelül az érzelem és gondolathánynak vagy önkeblét ámitó tettetésnek, másfelül a szilaj szenvedély rakoncátlan hevüléseinek vagy a gúny felsikító kacajának lehet csak kifolyása. A költőnek önmagán kell uralkodnia, azaz jellemzőbben kifejezvé magát: érzelmi és erkölcsi tehetségeinek meg legyen az az arányossága, mely egyik vagy másik képességének kicsapó felülkerekedését meg ne tölje, hanem oly kölcsönös, harmonikus együttműködésre bírja azokat, hogy így a költő lelki állapota bizonyos tartós és mintegy megülpedett jelleget öltön! Ez nem zárja ki a hangulat gyors, különféle változását; a festményen a legsajátságosabb s legteljesebb alakok testesülhetnek meg s mégis mindannyian együvé tartoznak, egymásra utalnak, mert rajtuk egy valami keresztül vonul, ami őket egymáshoz kapcsolja; a beljök lehelt s a bennök nyilatkozó szellem azonossága köti őket egymáshoz. Egy ily önmagával egyező szellemnek kell alapját képeznie a költő termékeinek, mert ezek mindmegannyi alakjai ugyanegy képnek: a költő lelkének. Ha az olvasó a költemények bizonyos számával megismerkedik, akkor bennök fel kell fedeznie azt a szellemet, mely magában öszpontosítja mindazon érzelmeket, mindazon gondolatokat, melyek azokban kifejezvék: oly egységet kell föltüntetniök az érzelmi és értelmi sajátosságok különféleségében, mely rá valljon

*) Meg nem állhattuk, hogy e szép részletet egy hozzánk írt magán levélből, olvasóinknak be ne mutassuk. Szerk.

a szerző harmonikus kedélyére, érzelmeinek rokonságára, következetességére. Ugy van, a lyrikusnak következetesnek kell lennie, nem úgy érteve, mintha a legellentétes érzelmeket nem tolmácsolhatná, hanem úgy, hogy ellentéteségöknél fogva is egy okból lássanak eredni. Az képtelenség, hogy a költő bármennyire elhajló érzelmeket függetlenül, kapocs nélkül állítson oda, csak mintegy kilélekkelje s más köze ne legyen hozzá; azt teszi az érzelmeket magából mesterségesen kierősztoló versfaragó, de nem a költő; a költő bújában, fájdalomában, csalódása elkeseredésében csak látszólag tépi szét azt a köteléket, mely a tárgyat szívéhez csatolja. A kedves tárgy az marad, ha még oly nagy gyűlölettel is viseltetik iránta; s e gyűlölet alapját a szeretet teszi, mely kinos bántódásában egyedül alakot cserél. S nyilatkozzék e gyűlölet akár a nevetségesség vígyorgásában, akár a gúny metszőségében vagy a sarcasmus durva kiméletlenségében, mindig a szív legmélyéből kell fakadnia. Heine ironiája, sarcasmus okadatolatlan, következtelen, vagy ha az, okát testi-lelki szervezetének beteges felbomlásában keresi. A legszentebb tárgynak, érzelmeknek áhitatos fölkarolása s nyomban rá a legkínzóbb meztelenségben való pellengére állításuk nem lehet egészséges léleknek tulajdona; legfőleg, hogy szembelevésökben akarjuk kimutatni nevetségesség gyarlóságukat; ilyenkor azonban a hang minőségének kell vállalkoznia az elűtő hangulathoz egységet fuválni. Egy és ugyanazon költeményben csak ily módon érvényesülhet az; az érzelmeknek és hangulatnak ellenséges különválása a legsértőbb disharmoniát szülheti csak. S ez nemcsak az egyes költeményekre, hanem a költő egész külérzetére vagy végső esetben bizonyos időszakára illik. Mert hogy a költő érzelmi, értelmi felfogása a helyzetek, körülmények, viszonyok kellemes vagy kellemetlen, övendetes vagy fájdalmas benyomásai következtében módosulhat, elvitázhatlan; de még ez a tényező sem forgathatja ki teljesen örökölt vagy alakult lelkületéből. A lélek eredeti iránya soha sem tehet oly ugrásokat, melyek azt fölismerhetlenné tehetnék. Az alap folytonosan ugyanegy marad, ha mégoly szembeszökőleg változnék is a hangnak a tárgy szerint való idomulása. A lélek nem vetközhetik ki önmagából, a lényeg föl nem cserélődhetik, csupán nyilvánulásának módja vehet más formát. Vörösmarty, Petőfi költészetének változatossága tárgyra, érzelmre, hangra nézve elég szembeütő, de azért megtagadja-e a következő költemény az előbbinek szerzőjét? a költemények hosszú során végig mind Vörösmarty, mind Petőfi lelki életének, lelke történetének szakadatlanul tovább fonódó szála húzódik s az itt-ott beleszaladó csomó nem egyéb a pillanat tulkapó hevének lázas lüktetésénél. S azt hiszem, hogy Vörösmartyt, Petőfit, Tompát, Aranyt éppen ez öszhangzó fejlődés teszi nagygyá, teszi halhatatlanná: valamennyi önkéntelenül s nem kényszerből, közvetlenül s nem mesterkélve adott kifejezést szíve fenekén rejtőző hangjának. Dalaik egy-egy gyöngye hullámzó keblök érzésének, melyeket lelkök alapjellege fűz egybe.

Moller Ede.

SZERELEMCSÓK.*)

I.

Előre is kijelentem, hogy a szerelemcsók méltó leírására gyöngének érzem magamat, mert ez már ama érzelemnél fogva, mely kizárólagos alapja, kimondhatlan, leírhatlan édeset és magasztost rejt magában; mindazáltal, minthogy tárgyamnál s feladatomnál fogva kénytelen vagyok vele foglalkozni, megkísértem.

Plátó szerint a férfi és nő kezdetben egy lény volt, de a kettőben összpontosult erő hatalma megfélemlíté az istenek atyját Jupitert és szétválasztá őket egymástól örökre; e szakítás óriási fájdalmat és kinokat idézett elő a két elválasztott szivben, s ezek gyógyíthatatlanul égtek, sajogtak. Végre a hatalmas ur megszaná a kinlódó szivék gyötrelmeit s vigasztalóul küldé hozzájuk Amort, ki gyógyírt és balzsamot csepegtetett az égő sebekre s összeköté szivöket a szerelem rózsalánczával s ezóta a két lény, mely testben örökre el van választva, a szerelemben egyesül. Eszerint a szerelem óriási hatalom, mely két lényt angyali szent egységbe egyesít és összeolvaszt. A szerelem imádás; két, egymást megértő lélek gyönyöre; egy mindenség a parányi lényben; központja mindannak, mi a világon él és mozog; mozgató erő, mely a mindenségnek ezélt ad s mely ezél nem más mint önmaga. A szerelem nap, mely a világra süt, mely minden létezőt belehel, mely mindig és mindenütt jelen van s kizárólagos helye mégis csak egy parányi zúg, egy semmi: a sziv. Mindarra, ami szép, magasztos, nagyszerű a világon volt, van és lesz, a szerelem tanít s mindaz, mi boldogság, üdv, mámor, gyönyör: csak benne és általa van. Megfoghatatlan érzelem ez, hogy magában egyesítve százszorosan adja vissza mindazt, mi élv és gyönyör boldogság és üdv a világon van. Sajátságos lázas vágyódása ez két szivnek egymás után, mely mennyei kéjét a legmagasabb fokon akkor adja, midőn e vágy egész erejében az ajkakra gyülvén, ezek s ezek által a két lény egyesülnek és egybeolvadnak.

A szerelemcsók tehát nem más, mint két

*) Töredék a „Csók könyve“ című önálló munka III. fejezetéből. Szerk.

oly — rendszerint különmemű — egyén ajkainak érintkezése, egybeforrása, kiknek szivében egymás iránt a legnemesebb vágyódás, a szerelem lángol. Oka eszerint két kebel emésztő lángu vonzódása s egy bizonyos, megfejthetlen, pillanatig tartó üdv utáni vágy, melyet kielégíteni csakis így lehet, a két ajak egybeforrása által. Ez az a jel, melylyel a sziv szeretettje iránt torró érzelmét leghivebben árulja el s mely egyszersmind a kedvesnek a lehető legtöbbet vagyis mindazt elmondja, mit egy szerető szive és elméje érezni és gondolni tud; ez az a kulcs, mely az eddig s talán a sirig hallgató ajkak zárait megnyitja s a sziv csodás regéit, mesés boldogságát elbeszélni engedi.

A szerelemcsók — mondja egyik fiatal író — fölé a világ minden kincsével és üdvösségével. Tér, idő, eszmélet, gondolkodás chaotikus zürbe olvad a szem előtt s a vergődő lélek százszor megszedül, míg öntudatát teljesen visszakapja. Édes önfeledés, álomszerű megsemmisülés, csodás átalakulás ez s kéjnek olyan lehet, minőt a madár érez, ha a mérhetlen magasból szárnylebbenés nélkül ereszti le magát.

E csóknak már előjátéka is több boldogságot rejt magában, mint valamennyi... tényleg. Gondoljunk el csak két szerelmezt egy ilyen helyzetben. Körültük senki sincs, egymásra néznek szokatlan tüzből ragyogó szemekkel, e némán beszélő világokkal, hoszan, némán és merően... Szivök hevesen dobogni kezd, arcaik kigyulnak, megmagyarázhatlan vágy pattan ki keblökben, mely halalkan susogóan, de érthetően ezeket rebegi:

Csókot, hosszút, édest, lángolót!
Csókod lángja mint a napfény mennyei,
Mely az élőfán a lombot neveli....

Gondolatuk téflenné lesz s egész valójukat emészthetetlen tüzü óhajtás árasztja el valami titkos és mégis ismert, valami elérhetlen s mégis elérhető pillanatnyi üdv megragadása után; ereikben a vér lázasan keringeni kezd, tagjaikba szokatlan és bámulatos erő ömlik, mely zsibbadó lényüket egyre jobban hajtja, üzi valami után... Egyszerre láthatlan köd borul rájuk, elfelejtik a környezetet, a világot

S itt a percz, hogy érzik : mostan vagy soha !
 S a karba kar, az ajkra ajk repül
 S minden erő s érzés az ajkra gyül,
 Mindenik első, végső mindenik,
 Mindenik csókol és csókoltatik. . . .

Nincsenek a földön, valami csodás, valami mesés világban érzik magukat, lelkeik egymásba ömlenek, forró lehelletük összefoly, megszűnnek földi lények lenni, egygyé olvadnak, megsemmisülnek . . .

S e csók nem csupán érintkezése az ajkaknak mint másnemű csókolásnál ; az ajkak ilyenkor egymásra tapadnak, egybeforrnak, mint midőn két láng egyesül örökre, elválhatlanul ; vagy mint

Midőn egy szikra gyújt két fedelen,

egyik ajak a másik lelkét, életét szívja magába s hihető, hogy ilyenkor — legalább pillanatra — az izzó lelkek megcserélik lakhelyüket ; mert csakis ez eszközölheti ama csodás metamorphosist, melyen a csókolódók ilyenkor átmennek ; ez okozhatja azt, hogy testük legkisebb részét is szokatlan, elragadó kék árasztja el, hogy elfeledik a külvilágot, megvetik a föld minden ragyogását s érzetüket nem cserélnék fel semmi képzelhető kéjjel, boldogsággal és üdvvel s hogy e pillanatban rendesen meghalni szeretnének

És e szívásban nemesak lelki gyönyör lehet, de magának az ajkak izelésének is valóban édesnek kell lennie ; nem hiába hasonlítják a költők a mézhez ; már az ókorban is megvoltak erről győződve, mint a következő szavak is igazolják : „ Lépesméz csöpög ajakidról, én jegyesem ; méz és tej van nyelved alatt. etc. “ (Salamon: Énekek éneke. IV. R. 11. vers.) S valóban a lépesméz és tej édességénél is nagyobb édesség rejthetik abban a hosszú, boldog szívásban, melyhez a gyönyörévezet emelésére legtöbbször a nyelvek működése is hozzá járul. A két csókoló nyelvének hegye ugyanis ilyenkor az ajkak közé nyomul s ingerével csak fokozza a kék édességét ; a nyelvek ilyenkor lázas remegésben vannak s a kéjes reszketés adja meg aztán a felesigázott gyönyörnek azt a fokot, mely szavakkal már ki nem fejezhető s melynél a csókolók szerfölötti boldogsága a lehető legmagasabb fokot éri el, hol a csók rendesen végződni szokott ; ekkor már az ajkak kimerülnek az élvezetben, megválnak egymástól s a csók elcsuppan. Egyedüli még, mely a csók gyönyörének emelésére

szolgál, a csókolók ölelkezése, mert ezáltal az eszményi egyesülés, a közelséggel, a két szív egymáson dobogván, elősegítve vagyis sokszorozva van Ehhez néha — a régieknél s különösen a görögöknél — az is járult, hogy a két fület ragadtak meg s úgy csókoltak. Hogy ez emelte-e az édességet? Nem tudatik. E csókolási módot chytrának nevezték, (a görög χυτρά-*tól*) mi eredetileg fazekot jelent.

Szükségtelen megjegyezni, hogy az ilyen csókolásnál, mindkét félnek egyenlő a vágya s egyenlő nagyságu a boldogsága, mert csakis úgy jöhet létre a legteljesebb csóknak netovábbja,

Ha minden szomjas fél
 A csókot adva, csókot lopni vél ;
 Ha vágyát érzi csak, de nem jogát,
 Csak venni vágy s nem érzi azt, hogy ad

tehát midőn mindakét fél csókol. — Csokonai (Csokonai válogatott munkái III-dik kötet 174-ik lap) is ezt a csókot tartja legjobbnak, mint amely a megromlott földet elhagyó istenek édes nektárjának és ambroziájának egyedül való maradványa ; mert csakis „ azok az édes összecsuppanásaik két szerelmes ajakaknak, midőn egyik száj a másikat verdesi ; mikor Ámor a legkellémesebb bosszuállással ugyanazon pontban lövi ki mind a két nyilát : ezek a valóságos csókok, mikor igazságos felosztással annyit adunk egymásnak, mint amennyit elveszünk . . . Ilyenkor — folytatja — kiszalad mindakettő lelke és az maga is csókolódik s a körülette lebegő lehellekkel életet ad a csókoló rubintok szép kincsének ; akkor azok a meglelkesedett csókok egy kised czippanásba a legnagyobb dolgokat beszélnek el egymás közt s azokat a legédesebb titkokat, melyeket csak ők értenek s mások belőle semmit se tudnak. “

A csókolás ideje alatt a csókolók rendesen némák szoktak lenni ; az a mámor, mely lényüket ilyenkor előnti, szótlanná teszi őket. Minek is beszélnének, hisz nyelv képtelen azoknak az elmondására, miket a csók ilyenkor elregél ; drága ilyenkor a pillanat s az ajkak szóranyilása egy mennyet zárna el előttük. A költő is így kiált fel (Illyés Bálint költeményei II. r. 219. l.)

Oh drága percz ! midőn a szót sokalja
 A szomjas ajk s mindent egy csókba zár !

Dengi János.

Gyöngyszemek.

— A szerkesztő jegyzeteiből. —

216.

Szép reményink hajnalesillagánál
A jövődő tündérvillányán áll;
S csak, midőn a tömkelegbe lépünk,
Venni észre gyászos tévedésünk.

T á v o l b ó l.

217.

Virágot a friss rózsátó
Nyujt a koszorúhoz;
S ha nem szedik le: jó idő,
Hogy szárán hervadoz.
Oh jobb: szakítsák le elébb!
Egyenkint látni levelét,
Hogy ejti, kint okoz!
Oh nézni, türni azt ki tudná
Hogy válik lassan a szép — rúttá.

T h y r z a h a l á l á r a.

Petőfi.

Szász K.

218.

Szépségedből adj, ha muló, míg nem mul el; és adj,
Hogyha nem az... mert mit félted a megmaradót.
G ö r ö g b ó l.

Straton.

219.

Jaj annak, aki abban bizik, hogy felejtetni nem fog!
ha bizodalmit nemzetben helyezé, melynek életét áldozta,
vagy egyesben, kit szeretett, — mindegy, ő csalódní fog;
— nem sokáig emlékezik az ember.

K a r t h a u s i.

Eötvös.

Irodalmi és művészeti hírek.

A Magyar nők gyermek lapja, miként szerkesztője (Majthényi Flóra) legutóbbi számában jelezí, ápriltől **Kis tolmács** cím alatt fog megjelenni; előfizetési ára évnegyedenként 1 frt. 50 kr. lesz. Tartalmába az olasz nyelvből is vétetnek föl leczkék; egyebekben a régi marad. A tulajdonos szerkesztő lakása: Budapest, császár-fürdő 111. sz.

Arany Jánostól közelebb ismét jelent meg két költemény; egyikét jövő számunkban mutatjuk be olvasóinknak.

Az új Budapesti Napilap első és mutatvány-száma megjelent s beküldetett. Érdekesen és változatosan van szerkesztve. Mint látszik, különös gondot fordít az irodalomra is; a többi közt igéri, hogy új könyveket behatóan fog ismertetni; ha ezt meg is teszi, akkor e tekintetben egyedül fog állani a budapesti napi lapok között, melyek rendszerint felületes, egy pár szóban odavetett, mindazáltal tekintélyt igénylő kritikát adnak az irodalmi termékekről. Szerkesztője **Pokorny Jenő**, előnyösen ismert fiatal író; főmunkatársa, mint látszik, **Gáspár Imre**.

Szigligeti - albumot adnak ki Szigligeti Ede síremléke javára **Sümei Kálmán** és **Váradi Antal**. Munkatársai jobbnevű íróink; képek is lesznek benne; ára illusztrált borítékkal fűzve 3 frt; fényes diszkiadás 5 frt. Az előfizetési pénzeket a Franklinterület fogadja el. (egyetem utca 4. sz.)

Dengi János, lapunk szerkesztője, egy érdekes nagyobb munkát fejezett be, melynek címe **A csók könyve**. Több fejezet már a „Magyarország és a Nagyvilág“-ban jelent meg belőle; egy részlet mai számunk tárczájában is olvasható. Szerző az egészet önállóan is kiadja s a megrendelési iverket közelebb küldi szét.

Reviczky Gyula és **Földváry István** költeményeit még egyszer ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Jókai Mórtól ismét jelent meg egy kötet apróság (muzsika rajzok) **Észak honából** cím alatt; kiadta a Petőfi-társaság. Kapható **Aigner Lajosnál** Budapesten; ára 1 frt. 20 kr. Még valószínűleg visszatérünk reá.

DEBRECZENI SZINHÁZ.

(K.) **Molnár György** vendéglőadásainak folytatásaul: „**Lear**“ király; Molière híres „**Mizantropja**“ és **Dobsa Lajos** eredeti drámája: „**I. István**“ kerültek színre.

Mindhárom darabban kétségkivül művelvet nyujtott és művészete magaslatán állott, de, ha összehasonlítást akarunk tenni, amint kell is tennünk mintegy önkéntelenül: be kell vallanunk, hogy „**Lear**“ tetszett leghatalmasabbnak, ugy alakítás, mint kivitel tekintetében.

Molnárnak „**Lear**“ kétségkivül kitünőbb szerepei közé tartozik, már csak azért is, mert e hatalmas alakot csak türehetőleg is személyesíteni nem mindenkinek adatott. S midőn azt állítjuk, mert állitanunk kell, hogy ő e szerepben excellált: művészetét egyetlen szóval jellemeztük. Nem a színművészt, de **Lear** királyt láttuk itt valóban, megrendítő átkozódásai közepette, a legmélyebben sértett atyai szív végtelen keservével s a szeretett leányaiban való csalódás oly le-sújtó érzetével. Mily gyönyörűen, mily megragadólag sikerült festenie azt az érzelemváltozást, azt a kétke-dést, mely csalfa leányaival szemben elfogja, midőn szerető atyai szíve nem képes, nem akar hinni a rideg tényeknek, a mellőztetésnek, a szeretetlenségnek. Szóval most is megmutatta, mire képes a művészet s mire annak fölcentje. Amily érdeklődéssel vártuk előadásait, oly annyira fokozódott érdeklődésünk estéről-estére sugyszólván remegve várjuk a napot, melyen tölünk távozva, csak emlékeit hagyja itt művészetének, habár maradandókat. Jutalomjátékaul szombaton, márczius 16-án „**III. Richard**“ Shakespeare e remekműve kerül előadásra. Előre is örvendünk a művelzetnek és csak saját érdekében kérünk és figyelmeztetünk mindenkit: nézze meg ez előadást, a mely, mint általában

*

a Molnárei, jelen színidényünknek kétségkívül legbecsesbjét fogja képezni s a melyek távolabbra kiható horderővel is bírnak, fogalmat nyújtva a magasabb művészetről s megismertetve a világirodalom több örökbecsű termékével.

A vendégszereplések korszakát éljük. Legújabbán ismét Bogyó Alajoshoz, a debreczeni közönség régi kedvencéhez volt szerencsénk, aki két fölléptével „Parlagi Jancsi“-ban és a „Csikós“-ban teljesen elragadta hallgatóságát. Érczes, rokonszenves és eléggé erős hangja igen alkalmas népdalaink előadására, bár az izlés e tekintetben is oly különféle, hogy voltak, kik éneke ellen kifogásokat emeltek. Alaposan-e vagy alaptalanul: az más kérdés, de annyi elvitatlan, hogy a népszínművek és a jó népdalok (a mi színlapjaink szerint: népdalok) kedvelőinek bizonyára, nem kis élvezetet szerzett az említett két alkalommal. Mellette Toldy és Lovászi emelkedtek ki különösen, akik egyébként Molnárnak is hatalmas segédkezet nyújtottak és nem egy alkalommal méltán osztoztak babéraiban. A nők közül, mint magában is érthető, Nyilvai Irma érdemel kiválóbb említést.

Bogyó második fellépte alkalmával négy balletánczost is láttunk munkálkodni kézzel-lábbal. Holczera hamburgi színház balletmestere, Signora Spinzi milanói, továbbá Leoni s Ebel kisasszonyok Bécsből, valának ők; és igazán nem tudjuk: Bogyó tiszteletére, vagy az övékére telt-e meg a nézőtér e hó 12-én a fulladásig?!

Legközelebb újabb vendégek is érkeznek, — szóval kilátás van több kellemes estére.

Szigligeti ünnepély

f. hó 8-án tartatott meg Nagy-Váradon.

Az ünnepély a v.-olaszii plebánia-templomban tartott gyászistenisztelettel vette kezdetét, honnan az óriási számmal megjelent néptömeg, az elhunyt költő szülőházához ment, hol a leleplezési ünnepélyt a dalárda nyitotta meg a „Hymnus“ eléneklésével s ennek elzengése után Sal Ferencz polgármester mondott igen szép emlékbeszédet, melynek végszavainál széttárult az emléktáblát eltakaró lepel. Majd ismét a dalárda énekelte el a „Szózat“-ot s ezzel a leleplezési ünnepély véget ért. Innen a tömeg az akadémiához indult, hol Rádl Ödön a Petőfi-társaság képviselője olvasta fel tanulmányát Szigligeti irodalmi működéséről. Délután 2 órakor banquette volt a „Fekete Sas“-ban s itt a felkészöntések sorát b. Dóry József biharmegyei főispán nyitotta meg, éltetvén a fővárosi küldötteket: Jókay Mórt, Törs Kálmánt, Feleki Miklóst, Halmy Ferenczet és Zichy Antalt, kik közül természetesen, hogy egyik sem maradt adós a toastirozással. Egy örvendetes eseményt is kell ezuttal jeleznünk, nevezetesen K. Papp Miklós akolozsvári „M. P. szerkesztője, ez alkalomból 500 frtot ajánlott fel egy N.-Váradon építendő állandó színház javára. Debreczen város ngs. Simonffy polgármester által küldött üdvözlő sürgönyvel járult az ünnepély emeléséhez.

FERENCZ KÁROLY FŐHERCZEG

† 1878. márcz. 8.

Fölséges uralkodó királyunkat és fenséges családját gyászos csapás érte. Az ősz, általánosan szeretve tisztelt Ferencz Károly főhg, királyunk édes atyja, élte 76-ik évében, néhány napig tartott heveny bélbetegség következtében, a halotti szentségek ájtatos fölvétele után f. é. márcz. 8-kán d. u. 1 óra körül Bécsben elhunyt.

Ferencz Károly ausztriai főherczeg született Bécsben 1802. decz. 7-én; egybekelt 1824. nov. 4-én Zsófia bajor herczegnővel, ki született 1805. jan. 27-én s meghalt 1872. évi május 28-án. Gyermekeik valának: első szülött dicsőségen uralkodó királyunk I. Ferencz József, szül. 1830. aug. 18-kán; Ferdinánd Miksa, később mexioi császár, szül. 1832. jul. 6., meghalt 1867. jun. 19-én; Károly Lajos, szül. 1833. jul. 30-án és Lajos Viktor szül. 1842. május 15-én.

Az elhunyt főherczeg I. Ferencz királyunknak második nejétől, a szicíliai Maria Teréziától, kívül 1790-ben kelt össze — született 13 gyermekének egyike volt. Midőn császári testvérbátyja I. Ferdinánd — mint magyar király e néven V-ik — a viharos 1848. évben a trónról lemondott, I. Ferdinánd házassága gyermektelen lévén, a trónörökösödési és a házi szabályok szerint Ferencz Károlyt illette volna az oszt. császári és magyar királyi trón. A csendes családi életet kedvelő főherczeg azonban nem akart élni e jogával, szemeit a koronák fénye kápráztatá, ő a csendes, megvonult családi életnek volt barátja, hol mindig áldásdusan működött! Leköszönt tehát első szülött, szép reményekre jogosított fia, most is dicsőségesen uralkodó királyunk javára a császári és királyi méltóságról, ugyancsak 1848-ik évi decz. 2-án — és megmaradt azon birodalomnak, melynek ő ura lehetett volna — mindvégig a legszebb magánerényekkel ékeskedő első polgára.

Életében sok jót tett és Ausztria nem egy iparvállalata érezte fejedelmi támogatását. A szegények és gyámoltalanok atyjukat vesziették benne; ezeket akár Bécsben volt, akár Ischlben, magától soha távol nem tartá.

Valamint a „legelső magyar ember“ szívből és mindenkor osztozik a nemzetünket ért balsorsban, ugy viszont a királyát és királynéját bálványozó magyar nép is a legőszintebben részt vesz uralkodó családjának minden és így legutóbbi súlyos vesztesége fölött érzett fájdalomában is.

A király és nemzete egymást szokta vigasztalni és e vigasz sohasem téveszti el hatását! Áldás az önzetlenség elhunyt legnemesebb példányára. Áldás Ferencz Károly főherczeg emlékére!

Ferencz Károly főhg a ravatalon.

— Márcz. 11. —

Ferencz Károly főhg. gyászravatala a csász. Burg plebánia-templomában állított föl. Az elhunyt, kinek arczvonásai szelidek, és mintegy szunnyadni látszik, altábornagyi egyenruhát viselt. Mellén összekulcsolt kezei egy, elefántcsonttal kirakott ébenfa keresztet tartanak. A koporsó fekete, arannyal áttört szövet takarta magas emelvényen nyugszik, fölötte gyászmennyezet csüng. — A koporsó lábánál fekszik a királyné nagy, fehérvirágos koszoruja, egy osztrák főnemes hölgyek által továbbá, katonai és törvényhatóságok, egyesületek és magánosok részéről küldött koszorúk; köztük Mária Anna császárné koszoruja is, mely ezen fölíratot viseli: „Utolsó üdvözlés Maria Anna császárnétól.“ A ravatal lépcsőin a szívet tartalmazó kehely és a beleket magában foglaló üst áll.

A főherczeg temetése

— márcz. 12. —

délután 4 órakor nagy ünnepélyességek között és óriási néptömeg részvéte mellett ment végbe. A gyászmenet a Schweitzerhofból indult ki s midőn a kapuczinus barátok templomához érkezett, ő felsége a király a teljes számu uralkodó családdal megjelent. Kiséretében voltak Amadeo olasz kir. herczeg, Lipót, hohenzollerni hg, György szász hg. és Sándor, hesseni hg. Azonkívül jelen voltak a magyar és osztrák miniszterek, a képviselő és főrendi házak elnökei, a delegációk tagjai és a főnemesség teljes számmal. Továbbá Schwarzenberg hg bibornok, Haynald kalocsai érsek, a bécsi tanács. Budapesti testületek, egyletek küldöttei. A 6 fehér ló által vontatott gyászkocsit, magyar és osztrák testőrök vették körül.

Kutschker bécsi érsek még egyszer beszentelvén a holttestet, a koporsót levitték a sírboltba, elül a pontificáló érsek ment, utána a cs. k. első főudvarmester és az elhunyt főhg. főudvarmestere. A király, a trónörökös és a király testvérei is követék a koporsót a sírboltba.

A sírboltban Kutschker még egyszer és utoljára beszentelvén a tetemet, a főudvarmester azt a szerzeteseknek további őrzés végett átadta.

Ő felségeik és az egész uralkodó család minden egyes tagjának arczán, a legmélyebb fájdalom és gyász tükröződött.

Örök békét a nemes szívé elhunytak..... áldás emlékére!

Harcztéri galambposta.

E rovatunk czime még mindig nem avult el, mert a san stefanoi orosz-török békeszerződés még mindig nincsen szentesítve. Reuf pasa Ignatieffal együtt csak most ment a szultán által már szentesített békeszerződéssel Szt.-Pétervárra, hogy ahoz a fehér czár is járuljon ugyszolván — mindenható helybenhagyásával.

Valóban fájdalmas forgandósága a sorsnak; hajdan csaknem fél Európa hordta Konstantinápolyba a töménytelen hadi sarczot és évi adót, ma Konstantinápoly ura kénytelen térden állva könyörögni a minden oroszok csárja előtt, hogy engedne el nagy kegyesen a másfél milliárdnyi hadi kárpótlásból vagy 300 milliót!

Azalatt míg a szultán követe Szt.-Pétervárot jár, Abdul Hamid saját fővárosában kénytelen kedves vendégeül fogadni legyőzőjének képviselőjét Miklós nagyherceget, kivel a Dolma-Bagdse palotában fog reggelizni és ugyancsak látogatását az orosz követségi palotában viszonzni.

De vessünk egy pillantást nyugatra is.

Berlinben nagy dolgok készülnek. Az Andrassy indítványozta európai congressus e városban, mint a hova a mai napság az európai irányadó politika suly pontja helyezkedett, fog legközelebb megtartatni. Kelet Európa sorsa itt dől majd el. Bismarck lesz a congressus elnöke. Gorcsakoff nagy kegyesen megengedte, hogy ez areopag a san stefanoi békeszerződés azon pontozatait nyilvánítsa európai érdekűeknek — a melyekre nézve az neki úgy tetszik — a többit aztán majd elvégzi ő a török kormányval.

A berlini congressus már biztosítottnak tekinthető, minden hatalom ígérkezett magát azon képviseltetni; de Franciaország azt is kikötötte, hogy a congressuson csakis a keleti kérdés — ne pedig egyszersmind az 1871-iki német-francia frankfurti béke is tárgyalás-sék, a melyre nézve Németország — tudvalevőleg az európai santiót kikérni elmulasztá, — mi Franciaországnak azóta is igen nagy vigaszára és meglegedésére szolgál, elnevezvén azt a maga részéről „rabló békének.“

Bár a berlini congressus lehetővé tenné mihamarabb jelen rovatunk beszüntetését! Kívánatos volna.

K Ü L F Ö L D.

Az Andrassy gr. által a birodalom haderőinek minden eshetőség ellen való készentartására kért 60 milliónyi hitelt a magy. delegató egyhangulag, az osztrák pedig szavazattöbbséggel fogja megszavazni. — **Bécsben** Andrassy gr. ellen intézett egy „Mobil“ című röpirat lefoglaltatott. — **Romában** I. Umberto király a szélső baloldal vezérét, Cairolit bizta meg cabinet alakítással.

FŐVÁROSI HIREK.

Deák Ferencz hagyatékát f. hó 23-án fogják az árvák javára elárverelni. — **A Deák Ferencz** szoborra eddig összesen 123,794 frt. 45 kr. gyűlt össze. — **Az írók s művészek** f. hó 16-án batyubált rendeznek. — **Soldosné** legközelebb Kaposvárra megy, hol jótékony célra fog föllépni és a megye vendége lesz. — **Dr. Plosz** egyetemünknel a pathologiai vegytan rendkívüli tanára, az insbrucki egyetemhez rendes tanáruul meghivatott.

VIDÉKI HIREK.

— **Nagyváradon** Dr. Romer Fl. buzgólkodása folytán régészeti s ipartörténelmi kiállítást rendeznek. A kiállítás f. é. april 21 nyílnék meg és 4 hétig tartana. A kiállítandó tárgyak beküldését kérő fölhívást Romer, Döry József és ifj Gyalokai Lajos irták alá. — **Kalocsán** Haynald érsek az ó gyallainak mintájára Konkoly terve szerént csillagdat épített. — **Füzes-Gyarmaton** egy, csupa zsidó tagokból álló szintársulat (Fischer-féle) sikerült magyar előadásokat tart.

HELYI TÁROGATÓ.

— **Az arany eserkoszoru**, melyet Debreczennek a törökök iránti rokonszenve menesztett az arany-szarv városába, a szultán által már átvétetett. Gr. Vay Dániel, mint az aranyeserkoszoru-bizottság elnöke a budapesti ottomán főconsulatustól köszönő iratot nyert. Az e tárgyra vonatkozó összes okmányok a főiskolai könyvtárba tétetnek.

— **A városi népkertben** Debreczen közönsége nemsokára kellemes üdülési helyet nyerend. A tavaszi kertész munkálatok már megkezdettek és érdemes Vas Pálunk vezetése alatt hatalmasan haladnak előre.

— **A „Debreczen-nagyváradai Értesítő“** szerkesztője Szombati János tanár édes anyja, folyó hó 10-én elhunyt és ugyancsak 12-kén általános részvét mellett temettetett el. Béke hamvaire!

— **Hitessy Lajos hangversenye.** Debreczenben, 1878. márczius 16-ikán Hitessy Lajos által több tanítványa és t. műkedvelő szives közreműködése mellett a „Magyar korona“ vendéglő nagytermében rendezendő hangverseny műsorozata: 1. Hódoló induló 8 kézre, Wagner Richardtól; előadják: Filotás Irén, Nemes Ilonka k. a., Thót Gyula és Simonffy Béla. 2. II-ik Magyar Ábránd Székely Imrétől; zongorán előadja: Dragota Margit k. a. 3. Fonó dal Litolfától; zongorán előadja: Thót Gyula. 4. Magyar népdalok, énekl: Mihályi Ferencz ur. 5. Sonata, Beethoven-tól, zongorára és hegedűre; előadják: Steinacker Sándor ur és a hangversenyző. 6. Toreadio dala, „Carmen“ című dalműből: Steinacker Sándor és Thót Emil zongorakísérete mellett előadja: Cziffer Nándor ur és a dalegylet. 7. Paraphrases de Concert, „Troubadour“ című dalmű felett Liszt Ferencztől; zongorán előadja Zagyva Janka k. a. 8. Kettős dal „Bánk bán“ című dalműből, Dragota Margit zongorakísérete mellett előadják: Zivuska Gáspár Róza urhölgy és Heine Vilmos ur. 9. Fantaisie Impromptu Chopintól; zongorán előadja Palay Ilona k. a. 10. A pusztai füz, költemény Arany Jánostól; előadja Kovács József ur. 11. Faust, ábránd Liszt Ferencztől; zongorán előadja Thot Emil ur. 12. Magyar népdalok; férfi négyesre alkalmazta a hangversenyző; előadja a dalegylet. Helyárak: Ülő hely 1. 50 kr. Álló hely 1 frt. Jegyek előre válthatók ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében és este a pénztárnál. Kezdeté 7 $\frac{1}{2}$ órakor.

— **Ezelőtt 30 évvel is** márczius 15-ke volt és ama egy márczius 15-ike valamennyit és örökre emlékeztetéssé tette! Az idén is megünnepeljük! Debreczen is megünnepeli a szabadság ez üdvözítő napját! Két és félórakor d. u. indul el a menet a főiskola elöl a névtelen és mégis dicső nevű hősök sirhalmaihoz. A hazafiaság dalban, igazságban és költészetben fog nyilatkozni: „Mindnyájunknak el kell menni!“

— **A „Bika“** fogadó építéséhez, még a f. évben hozzáfognak; pénz már van; a tervek pedig a belügy-minisztériumtól szintén leérkeznek a napokban.

— **Gazdasági intézetünkhez** Szücs Mihály rendes tanárrá neveztetett ki.

— **A Mándoky-féle** consortiummal színházunknak 3 évre leendő bérbeadása iránt az eddigi föltételek alapján, kapcsolatosan a színügyi bizottság által tett, a tanács által pedig jóváhagyott előterjesztés értelmében a f. é. márczius 14-ki városi közgyűlés a szerződést megkötni elhatározta, azon hozzáadással, hogy, a Mándoky-consortium nyáron át Nagyváradon működvén, — oda semminemű a város tulajdonát képező diszletek ne szállittassanak.

Szathmáry Árpád, a sok oldalu és kedvelt énekes és színművész, kit városunk színházlátogató közönsége már az előbbi évekből is előnyösen ismer és ki most Aradon működik, — jó forrásból meritett magán értesülésünk szerént — körünkbe jó és a Mándoky-consortium által szerződöttni fog.

— **Plevnából** városunkban egy menekült török pár, férfi és nő tartózkodik, kik mindenütt rokonszenvesen fogadtatnak. G. R. vendéglőjében még gyűjtést is indítottak meg javukra.

— **Molnár György**, az országos híru tragicus színművész, e téren felejthetlen Egressy Gáborunk méltó utódja, nemsokára befejezi nálunk vendégszerpléseit. Utoljára hétfön, III. Richárd nehéz szerepében fog föllépni és ezen előadás egyszersmind jutalomjátéka is leend. — E szót „jutalomjátéka“ nem tudjuk eléggé hangsúlyozni. Molnár 9 classicus darabban lépett föl eddigelé színpadunkon, és szégyenpírral homlokunkon valljuk be, nem mindig telt ház előtt. Nem akarunk az eddig „miértje“ fejtegetésébe bocsátkozni; azonban hétfön Molnár bucsuzik tőlünk, hétfön félre kell tennünk minden mellétekintetet, mert hétfön Molnárban a magyar tragoediai színművészetet kell megkoszoroznunk, hétfön Debreczen közönségének meg kell mutatnia, hogy a magyar nemzetiségért képes fönnen érzeni és a valódi művészetnek valódi mecenasas is tud lenni. Hétfön Debreczen varos művelt és műértő közönsége színig be fogja tölteni a színházat, lelkesen fog elbucsuzni a legnagyobb hazai tragicustól és riadó éljeneink ki fogják fejezni előtte, mennyire sajnáljuk, hogy Molnár nem lehet állandóan a miénk!

— **Figyelmeztetjük** a t. közönséget a ma esti operette előadásra. Bogyó Alajos jutalomjátékaul adatik: Szép Heléna. Holzer balettársulata is föllép. Élvezetes estnek ígérkezik.

KIADÓ ÉS FŐMUNKATÁRS:
GRÓF CSÁKY ALFONZ.

SZERKESZTŐ:
DENGI JÁNOS.

Megjelenik minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6	frt.
Fél évre	3	frt.
Negyed évre	1	frt. 50 kr.

Előfizetések, reclamációk, vidéki levelezések, talányok megfejtése, tréfák és adomák s a vegyes rovataiba szánt közlemények a kiadóhoz, a lap beltartalmát illető kéziratok pedig a szerkesztőhöz küldendők.

Kiadó-hivatal: Varga-utcza 2256.

Szerkesztői iroda: Szent-Anna-utcza 2550.

DEBRECZEN,
NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1878.

HETI NAPTÁR.

Márczius.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orsz naptár	Izraeliták naptára	NAP		HOLD	
					kel. o. p.	nyug. o. p.	kel. o. p.	nyug. o. p.
16 Szomb.	Heribert püsp.	Ábrahám	4 Gerasim	11 Sab. Zahor	6 13 6	6 3	3 4	5 4
17 Vasár.	Gertrud	Reminisc.	5 A 1 böjtben	12	6 11 6	7 4	31 5	18
18 Hétfő	Sándor, Ede	Sándor, Ede	6 42 vértanu	13 Eszterf. böjt.	6 9 6	8 5	5 9	5 38
19 Kedd	Józs. ur nev. atyj.	József	7 Cherson Bazil.	14 Purim	6 7 6	10 7	25 5	5 7
20 Szerda	Joak. patriarcha	Hubert	8 Theophil	15 Susapurim	6 5 6	11 8	5 3	6 17
21 Csütör.	Benedek apát	Benedek	9 40 vértanu	16	6 3 6	13 10	20 6	4 0
22 Péntek.	Oktavian vértanu	Lea	10 Kodrat	17	6 1 6	14 11	4 3	6 9

Szerkesztőségünknel megrendelhető:

A Délibáb. I. évfolyam. Szerk. Dengi János; kiadta gr. Csáky Alfonz. Ára 4 frt.

A Falusi könyvtár. I. és II. évfolyam. Szerk. Vass Jenő és Dengi János. Ára a két évfolyamnak 2 frt. 40 kr. Egy füzet 12 kr.

Munkács ostroma. Költői beszély IV. énekben. Irta Dengi János. Ára diszkötésben 1 frt. 50 kr.

Költemények. Irta Dengi János. Ára füzve 1 frt. 20 kr. Diszkötésben 2 frt. 10 kr.

SAKKTALÁNY.

Irmától.

Ő	szél	bo	sok	mé	sé.	fa	Most	sir
e	szép	rő	vész	ru	a	ben	gi	ka
a	té	ból	dom	Pe	Nem	dott	va	is
csil	hogya	got	gyet	ső	dor	it	ro	há
rem	Lett	mért	Sán	tu	tő	tét	lát	Mi
csak	la	te	szállt	höl	je	kor	bo	bo
rem	höl	Hom	kor	fy	ru	ő	nyek	ni
lo	Is	te	a	ra	a	Csep	Is	róm
gyet	té	ka	ten	Mi	ten	kő	az	nek

SZÁMREJTVÉNY.

Tóth Györgytől.

- 3, 2, 1. Boldogságból ennyi kevésnek jut,
S annyi nyomor bárkit a földbe sujt.
4, 5, 6. Aki fél a hazáért harcolni,
Ez a helye annak, legyen bárki.
12, 11. Erdélyországban sok helyen
Nem ássák, de meritik ezt;

E nélkül nem élhetnek el,
Sem gazdagok, sem szegények.

5. 6. Egyik ember ezen
Csiga módra halad,
A másik ellenben
Széltől alig marad.

10. 2. Ha mindenkivel jót teszel,
E mellék nevet nyered el.

7, 9, 10. Ritka egyén, kinek ez nem volna,
Legyen az bár, veres szőke s barna.

11, 1. Nélküle nem leszen semmi a világon,
Miatta sok ország, sok vidéke lángol.

12, 2, 7, 9, 10. A mi már elmúlt, elrepült,
És olykor eszedbe jut,
Akkor, bár észrevétlenül
Tör elő ez, s mindig bús.

7, 9, 10, 2. Pest és Buda között,
Bár kicsinyek ezek,
Mégis döntő harcra
Stambulba sietnek;
Mert ezek már nagyok
És erősek is ám,
Hogy erőt vegyenek,
Ott a muszka csordán.

11, 4, 1, 2, 8, 9. Királyi hercegek ennek
Küszöbét alig lépték,
Mégis csak kevesen vannak,
A kik ezt nélkülözték.

9, 8, 12, 2. Sokkal drágább lakás ez,
Ugy Pesten mint Bécsben;
Mint az, a mely magasán áll
Fent oly széditően.

1-12-ig. Nagy férfi az, ki e nevet viseli
Megöszültek már az ő hajfürtei;
A mikor még itten volt közöttünk;
Nem hittük, hogy ily időket érhessünk.
Messze van ő mitőlünk már régóta,
Nem tudjuk, hogy vissza jön-e valaha?
Lesz-e akkor a hazában még magyar,
Vagy felettünk a fergeteg átnyargal?

Megfejtési határidő márczius 29-ke.

A „Déliab“ 9-ik számában közölt sakkalány értelme a következő:

Árva vagyok, nincs öröme szívemnek,
Benne csupán búvirágok teremnek,
Nyilt valaha örömmel is rózsája,
Hej de korán enyészet fűtt reája.
Árva vagyok, pusztá minden körültem,
Mind oda van, minek egykor örültem;
Társamul a bú és bánat maradt csak,
Hogy reményim gyász levelén sóhajtsak!
Árva vagyok, nincs örömöm, de végre
Tavaszi virul, vidám nap száll az égre,
S örömmim, mint reményeim virága,
Mind fölél, mind kivirul, csókjára:

A számrejtvény pedig: „Remény és csalódás.“
Helyesen következő t. előfizetőink fejtették meg:

Kálnoki Matild, Erdésy Józefa, Peterdy András,
Püspöki Zoltán, Tóth Katinka, Fenyves Aranka, Böhm
Szerafin, Kövesdy Mariska, Weisz Nina, Hevessy Géza,
Vass Flóra, Kovács Erzsike, Putnoky Ilona, Hegyesy
Etel, Varga Zoltán, Joó Lajos, Hársfalvy Károly, Kiss
Erzsike, Kalász Guszti, Halasy Jolán, Teszt Ernő,
Fekete József, Karász Jenő, Német Barta, Körösy
Katalin, Marton Berta.

A szerkesztő üzenetei.

Mint a „Déliab“ szerkesztőjének, e cím
alatt s mint magán egyénnek, csupán nevem alatt
kérem ezentul a megkereséseket czimezni.

Egy végzettéljes falusi lakadalom. Élénk kis
falusi rajz volna, csak az a nagy hibája, hogy a lány az el-
mondott okok daczára is Estókhhoz (!) megy; minélfogva
nem is közölhető.

Gy. Helyben. Nem ment feledésbe; sorát várja.

Kolozsvár. A. Át fog adatni. Tehát még most is ha-
ragszik?!

V. G. Vác. Be lesz fejezve; mi is így akartuk. Fo-
gadja kézszorításomat.

A. J. Budapest. A „Veres Julá“-t már átadtuk; le-
het lesz azt közölni a jövő évnegyedben. Üdvözlét.

F. B. S.-A.-Ujhely. Mindent megkaptam, sőt rögtön
el is készítettem, de a sok mindenféle közt eltévedt. —
Most megy.

Darmay. Hosszu leveledre hosszan fogok vála-
szolni; addig is jó egészséget! Láttad a „Csöndes órák“-at?

Koroda. Most meg ti hallgattok?

L o v e l e z é s.

Balkány, 1878. márczius 4-én.

T. Szerkesztő ur!

Egy érdekes tárgy az, melyről mai levelemben szólni
akarok; azt hiszem, t. szerkesztő ur is kapott meghívást a
balkányi kaszinói könyvtár javára rendezendő bálra, mely f.
hó 3-án tartatott meg.*) Ha lehet lelkesedésről szólni,

*) Igenis; köszönjük.

Szerk.

melynek a bálakat jellemzenie kell, úgy itt kivételképen két-
féle eset áll elő; egyik a közönyösség, melylyel a balkányi
intelligencia a nemes czél iránt viseltetett, másik a va-
lódi résztvétel és lelkesültség, melyet a jelenvolt előkelő kö-
zönség a rendező iránt tanusított.

Azt hiszem, hogy az idei farsangi saison alig jegyez
fel oly tánczestélyt, ahol az egész hölgykoszoru csak 7 tag-
ból áll.

Azt kérdezhethetné és méltán is, az olvasó közönség,
hogy miért e közönyösség? Igen rövid felelet van reá: mert
egyrésze a részt venni szándékozónak azon ferde gondolatra
jött, hogy a rendezendő bál izraelita jellegű lesz s ezért a
nemes czél felfuvalkodott göggel készebbek voltak meg-
buktatni, mintsem a bálban megjelenni.***) De az áldozatkész,
szerény társaság, nem csüggedett s látva a csekély bevételt,
gyűjtést rendezett a deficit fedezésére.

Volt még egy nevezetes a bált érdeklőleg; ugyanis
egy 5-6 tagból álló karaván társaság jelent meg a tánczvigal-
lom előtt mintegy órával a táncz helyiségben megtekintendők
azt s onnan úgy távoztak el, hogy azonnal visszatérnek; hogy
miért mentek oda? arra csak röviden azt felelem, hogy
kiállhatatlan szeszélyök képtelen volt a kíváncsiságot, mely
bennök feltámadt — ha vajjon méltathatnák azt megjelené-
sökkal — legyőzni; s hogy helyesen tettek-e, midőn elmen-
tek a kémkedésre? azt az olvasó közönség ítéletére bízom;
különbén nagyon ajánlatos volna az illető kisasszonyoknak,
ha eddigi csendes zárdaéltöket tovább folytatandják.***)

Mindezekből az tűnik ki, hogy Balkány egy oly külön-
leges valami, ahol a társulást meghonosítani avagy csak
kezdeményezni is merész vállalat, egyszerűval jobbnak tartják
az időt otthon fecsegéssel tölteni, mint a nemes czél pártolni.

Az egész bálról azonban annyit jegyezhetek meg,
hogy a jelen volt közönség igen jól találta magát s csak késő
éjjél után oszlott szét.

Következő levelemben még fogok valami aprólékkal
szolgálni.

Dörgő.

T ré f á k é s a d o m á k.

Közli jegyzetei után: Gróf Csáky Alfonz.

Párosan menjetek ti akasztófárávalók, rivalt a fa-
lisi tanító tanítványaira, kik közül egy pár nélkül ma-
radván, így szól: „én hát tanító urammal megyek.“

Az X. . . i földes urnál nagy trakta volt karácsony
másod napján, a falu plébánusa is jelen volt mint ren-
des vendég.

Épen öczombot hordott az inas az asztalnál körül,
s midőn a plébános urra került a sor, a házi urnó is
segített kínálni, az öczomb inas részét ajánlván
leginkább.

A pap azonban jobb szerette a husos részét s azt
kereste a tálban.

**) Szomorú jelenség biz ez a felvilágosodás századában.
Szerk.

***) Hogyan? . . s ezek hölgyek voltak? . . Szerk.

„Hát tisztelendő ur nem szereti az inast? —
kérdé a nő.

— Nem biz én nagyságos asszonyom! mert én inkább szeretem a szobalányt — válaszolá a páter tréfáson.

Tüzesen udvarolt az uracs egy hölgynek s midőn viszonszerelemért esedett, ezt kapta feleletül: „Mig gyermek voltam anyámnak engedelmeskedtem, nagyobb koromban atyámnak, most pedig csak férjemnek engedelmeskedem: ha tehát ön valamit óhajt tőlem, forduljon férjemhez.

Nagy lármára lépett be a falusi tanító az iskolába s hogy tehát rendbe szedje tanítványait, rákiált az egyik gyerekre: Ki teremtette ezt a világot? mond meg szaporán. — Én nem, tanító uram! én nem... felelt a gyerek megrettenve.

Ejnye zámfuter kölke! hát még ezt mered mondani?

„No hát én,“ hagyá helyben a megijedt gyerek, „de többé nem fogom tenni.“

Szenvedélyes whistjátékos volt a lutheránus lelkész. A hívek közt szét osztani szándékolt ostya közé tévedésből oda vegyült egy elefántcsont whistmárka is.

Midőn aztán a pap Krisztus ezen szavaival: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem“ egyik parasztnak szájába dugá a márkát... a paraszt bele harapott, de midőn sehogy sem tudta apróra rágni, azt mondá: „Tudja az ördög tiszteletes uram, ugy látom, hogy nekem a csontjából jutott.

Egy hivatalnok elment utazni. Nehány óra múlva így szól kocsisa hozzá: „Hivatalnok ur, hogy mondják francziául „elvesztett“. „Perdu“ — lön a válasz. — „No akkor a mi táskánk perdu.“

Az évekről volt szó. Egy fiatal özvegy sajnálattal említé, hogy biz ő már a 30-hoz közeledik.

Tévedsz édesem — szolt közbe a kimenteni akaró mama, — te igen távozól tőle; (azt akarta mondani távól vagy még tőle.)

Szél lesz, szél lesz, kiáltá egy csapat kecskeméti diák a collegium előtt, amint meglátták, hogy egy tenyeres, talpas menyecske, hajtja a hosszú oldalú szerbe fogott lovakat. A lesz bizony — pattogott vissza a menyecske — mert a szamarak ugyancsak ordítanak.

Tanitgatta sokáig a pap a hiszekegyre a cigányt, de az csak nem bírta megtanulni.

— Sohse vesődjék velem tovább, tisztelendő atyásága: hanem tessék elfityilni a nőtáját annak a hiszek egynek, aztán egyszerre elhedilem.

Kiadói üzenet.

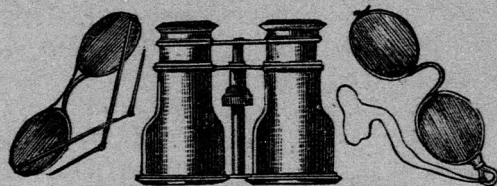
K. M. urnak Kassán. Válaszom, a szerkesztő nyilatkozata, a 10-ik számban.

S. E. urhölgynek Szatmárt. Mi a lapot rendesen küldjük.

V. K. kisasszonynak Ungvárt. Kivánságát nem teljesíthetjük — arra nincs időnk.

Cz. L. Számrejtvényeket kérek, mert azoknak már fogyatékán vagyunk.

Miután az első év negyed vége felé jár, — felkérem a tisztelt vidéki előfizetőket, — miszerint a még mult évből és a jelen negyed évből is hátralékban levő előfizetési pénzt kiadó hivatalunknak mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

Színházi látcsövek

a legfinomabb szintelenített 4—6—12 lencsével a legnagyobb választékban.

Szemüvegek

rövidlátók, távollátók, szembetegek és hályogtól műtét által megszabadítottak számára, valamint

Valódi hegyi kristály szemüvegek,

ugy minden a látszerészi szakba vágó czikkek a legjobb minőségben s a legjutányosabb árak mellett kaphatók

FISCHER JAKAB

látszerésznél Debreczenben, főpiacz 1713. sz.

Megrendelések és javítások a legpontosabban eszközöltetnek.

TARTALOM: 1. A szenvedőké. (költ.) Rudnyánszky Gyula. 2. A legelső gőzhajó Magyarországon. Jókai Mór. 3. Három nagy költemény. Váry Gellért. 4. Fordítások. Palmer Kálmán. 5. Egy boldog királyné. (regényből.) Mühlbach Lujza után Hang Ferencz. 6. Aesthetikai levél. Moller Ede. 7. Tárca: Szerelmesók. Dengi János. 8. Gyöngyszemek. A szerkesztő jegyzeteiből. 9. Irodalmi és művészeti hírek. 10. Debreczeni színház. 11. Szigligeti ünnepély. 12. Ferencz Károly főherczeg. 13. Ferencz Károly főherczeg a ravatalon. 14. A főherczeg temetése. 15. Hareztéri galambposta. 16. Külföld. 17. Fővárosi hírek. 18. Vidéki hírek. 19. Helyi tárogató.

BORITÉK: Heti naptár. Sakktalány. Számrejtvény. Helyesen megfejtők nevei. Szerkesztőségünkönél megrendelhető. Szerkesztői üzenet. Vidéki levél. Tréfák és adomák. Kiadói üzenet. Hirdetés.